

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ และปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคกลาง การวิจัยนี้ ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกเป็นการสำรวจสื่อที่บ้านทั้งหมดในภาคกลาง และคัดเลือกสื่อที่บ้านที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ส่วนขั้นตอนที่สองเป็นการสำรวจสภาพ และปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังรายละเอียดต่างๆ ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนนี้ เป็นการสำรวจสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ในภาคกลาง ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. สำรวจสื่อที่บ้านในภาคกลางโดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะสื่อที่บ้านที่แสดงความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคกลางอย่างแท้จริง ได้ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา(พ.ศ.2521) ถึงการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มวิชา และกลุ่มประสบการณ์ในรายวิชาเหล่านี้ครูสามารถนำสื่อที่บ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ เช่น กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น ศึกษานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539)
2. สำรวจสื่อที่บ้านด้วยการสอบถามปากเปล่าและการสังเกต เกี่ยวกับสภาพของสื่อที่บ้านในภาคกลางตามศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัดต่างๆ ได้ทำการสอบถามปากเปล่าผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และชาวบ้าน เกี่ยวกับรายชื่อของสื่อที่บ้าน ลักษณะของ

สื่อพื้นบ้าน และการใช้สื่อพื้นบ้าน แล้วรวบรวมรายชื่อสื่อพื้นบ้านทั้งหมด จัดเก็บเป็นระเบียบ (ดูที่ภาคผนวก ข)

3. ปริกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบรายชื่อสื่อพื้นบ้าน ที่รวบรวมจัดเก็บเป็นระเบียบทั้งหมด ว่าเป็นสื่อพื้นบ้านที่แสดงถึงวัฒนธรรมของภาคกลาง อย่างแท้จริงหรือไม่

4. จานแนกสื่อพื้นบ้านที่ได้มาออกเป็น 5 ประเภท ตามหลักของ โรดนัลด์ อีลี คือ วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ กิจกรรม สถานที่หรือสิ่งแวดล้อม และบุคคล แล้วนำรายชื่อ สื่อพื้นบ้านที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา คัดเลือกสื่อพื้นบ้าน ที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ (ดูที่ภาคผนวก ค ในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม)

ขั้นตอนที่ 2

เป็นการสำรวจสภาพ และปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ของครู โรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลางโดยใช้แบบสอบถาม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดในภาคกลาง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้ มีความเป็นตัวแทนของ ประชากร จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ตั้งของโรงเรียนคือ ครูโรงเรียน ประถมศึกษาที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอรอบนอก และตำบล โดยมีวิธีการสุ่มตามลำดับ ดังนี้

1.1 สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง เขตอำเภอรอบนอก และเขตตำบล ในแต่ละจังหวัดของภาคกลาง เขตละ 1 โรงเรียน

รวมจังหวัดละ 3 โรงเรียน เก็บถาวรแบ่งเขตที่ตั้งของโรงเรียน ในเขตอำเภอเมือง อำเภอรอบนอก และตำบล ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง โรงเรียนในเขตอำเภอรอบนอก และโรงเรียนในเขตตำบล

1.2 สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่ได้จากข้อ 1 โรงเรียนละ 5 คน รวมจังหวัดละ 15 คน
จากการสุ่มดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง 95 คน อำเภอรอบนอก 95 คน และครูในเขตตำบล 95 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 285 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะ วิธีการสร้าง

และการทดสอบแบบทดสอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบลำดับขั้นการจัดคำ และแบบเติมคำ คำถามในแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

2.1.1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะถามถึง เพศ ภูมิภาคเพิ่มเติม โรงเรียนและที่ตั้ง ประสบการณ์การสอน กลุ่มวิชาที่สอน ระดับชั้นที่สอน การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม(เคย, ไม่เคย) และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน(เคย, ไม่เคย)

2.1.2 คำถามเกี่ยวกับ สภาพการใช้อสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ซึ่งจะถามถึงการใช้อสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ว่าเคยใช้หรือไม่ ถ้าเคยใช้ ใช้มากน้อย แค่ไหน เดือนละครั้ง เทอมละครั้ง หรือปีละครั้ง และถ้าไม่เคยใช้ มีความเห็นอย่างไรกับสื่อตัวนั้น น่าจะใช้ได้ ใช้ไม่ได้ หรือไม่รู้จัก

2.1.3 คำถามเกี่ยวกับ สภาพ และปัญหาในการใช้อสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ซึ่งจะให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุรายชื่อสื่อที่ใช้ สื่อที่อยากใช้ ใช้สอนในขั้นตอนการสอนใด (นำเข้าสูบทเรียน สอนเนื้อหา ปฏิบัติ สรุป และประเมินผล) วิชาที่ใช้สอน ใช้สอนเรื่องใด (เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือไม่) เหตุผลในการใช้อสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน เหตุผลที่ไม่ได้ใช้อสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่อยากใช้ ปัญหาในการใช้ และแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน

2.2 วิธีการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม มีดังนี้

2.2.1 สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยใช้รายชื่อสื่อที่บ้านที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาว่าสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.2.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับครูประถมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งเป็น 3 พื้นที่ ตามที่ตั้งของโรงเรียนคือ อำเภอเมือง อำเภอรอบนอก และตำบล เขตละ 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 30 คน

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้ว มาปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบคำถามให้กระชับ แก้ไขสัทนามภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้น รวมทั้งรวบรวมข้อความของภาคอื่นๆ มาเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่องและตัดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นออก

2.2.4 รูปแบบสอบถามที่ได้ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งทางไปรษณีย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สืบหาสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ของภาคกลาง จากเอกสาร การสังเกต และจากการสอบถามปากเปล่า ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่นตามศูนย์วัฒนธรรม ของจังหวัดต่างๆและชาวบ้านในหมู่บ้าน เกี่ยวกับรายชื่อสื่อพื้นบ้านลักษณะของสื่อ และการใช้สื่อพื้นบ้าน โดยจัดเก็บเป็นระเบียบ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ของครูโรงเรียน ประถมศึกษาในภาคกลาง ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน คือ ครูในเขต อำเภอเมือง ครูในเขตอำเภอรอบนอก และครูในเขตตำบล โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 ส่งจดหมายขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ไปที่ สำนักงานการประถมศึกษาทั้ง 19 จังหวัด ในภาคกลาง คือจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สระบุรี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และนครนายก

2.2 ส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมทั้งแบบสอบถาม ไปที่โรงเรียนต่างๆ ทั้งเขตอำเภอเมือง อำเภอรอบนอก และตำบล โดยส่งทางไปรษณีย์ และในบางจังหวัดผู้วิจัยไปส่ง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง

2.3 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูจำนวน 10 คน อย่างละเอียดเกี่ยวกับการเลือกสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน การวางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน

การใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน และการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน และสังเกตการสอน ครูจำนวน 5 คน ดูสภาพที่เกิดขึ้นจริงว่า ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านหรือไม่ อย่างไร ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ ประมาณ 45 วัน

2.4 ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายติดตาม ไปยังโรงเรียนที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 15 วัน รวมเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครอบคลุม ทั้งหมด ประมาณ 60 วัน จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 285 ฉบับ ได้รับคืน 275 คิดเป็น ร้อยละ 96.50

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพสื่อที่บ้าน และสื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคกลาง ใช้สถิติ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 สื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูใช้มาก ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครู สถิติที่ใช้คือค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.4 เหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน เหตุผลที่ไม่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่อยากใช้ และปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.5 แหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครู สถิติที่ใช้คือค่าความถี่และค่าร้อยละ